

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

JULIANE KOKOTT

esitatud 26. aprillil 2018¹ⁱ

Kohtuasi C-176/17

Profi Credit Polska S.A. w Bielsku Białej

versus

Mariusz Wawrzosek

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowice Śląskie esimese astme kohus) (Poola))

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Ebaõiglased tingimused tarbijalepingutes – Tarbijakrediidileping – Maksekäsu tegemise menetlus lihtveksli alusel, mis tagab tarbijakrediidilepingust tulenevad nõuded – Lepingutingimuste ebaõiglase olemuse kohtu poolt tuvastamise võimatus, kui tarbija ei kasuta õiguskaitselahendit

I. Sissejuhatus

1. Euroopa Kohus on juba mitu korda rõhutanud, et liikmesriigi menetlusõigus etendab otsustavat osa tarbijakaitse tõhusal tagamisel. Nii on Euroopa Kohus eelkõige sedastanud, et seda, kas direktiivi 93/13² kohaldamisalasse kuuluv lepingutingimus on ebaõiglane, peab liikmesriigi kohus kontrollima omal algatusel.³ Kõnealuses eelotsusetaotluses küsitakse Euroopa Kohtult esimest korda, kas liikmesriigil on ka siis selline kohustus, kui ta kontrollib vekslkohustust ja veksel tagab tarbijakrediidilepingust tulenevaid nõudeid.

2. Veksli puhul on tegemist vana ja auväärse õigusinstituudiga, mis tekkis kõrgkeskajal kaupmeeste rahavahetustehingute alusel.⁴ 19. sajandi suured õigusloometööd, eelkõige Prantsuse 1807. aasta *Code de commerce*, vabastasid vekslid nendest seisislikest ahelatest⁵ ja see muutus täielikult instrumendiks, mis avas kõikidest kihtidest pärit kodanikele juurdepääsu sularahata maksetele.⁶ Enamik liidu liikmesriike on liitunud vekslid ja lihtveksleid käsitlevaid ühtseid õigusnorme sätestava 1930. aasta Genfi konventsiooniga, mille eesmärk oli vekslõiguse rahvusvaheline ühtlustamine.

¹ Algkeel: saksa.

² Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT 1993, L 95, lk 29; ELT eriväljaanne 15/02, lk 288).

³ Vaata nt 9. novembri 2010. aasta kohtuotsus VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, punkt 49), 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 42) ning 21. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Radlinger ja Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, punkt 52).

⁴ Vt H. Coing, *Europäisches Privatrecht I*, München, 1985, lk 543.

⁵ H. Coing, *Europäisches Privatrecht II*, München, 1989, lk 570.

⁶ Ch. Bergfeld, „Preußen und das Allgemeine Deutsche Handelsgesetzbuch“, *Ius Commune* 14 (1987), lk 105 jj.

3. Lihtvekslite kasutamine, st vekslite, mille puhul vekslite väljaandja kohustub ise teatud summa maksmiseks, on tarbijakrediidilepingute tagatisena Poolas – teisiti kui osades teistes liikmesriikides⁷ – lubatud ja levinud praktika. Poola menetlusõigus näeb lihtveksli alusel ette kiire maksekäsmenetluse, mis piirdub lihtveksli formaalse kontrollimisega liikmesriigi kohtu poolt. Kui veksel on ette nähtud laenulepingu tagamiseks, siis välistab maksekäsmenetlus seega selle aluseks oleva laenulepingu kontrollimise. Käesolev eelotsusetaotlus pakub Euroopa Kohtule võimaluse esitada selle kohta oma seisukoht, kas see menetlus on kooskõlas direktiiviga 93/13 ja direktiiviga 2008/48.⁸

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

4. Direktiiv 93/13 puudutab ebaõiglasi tingimusi tarbijalepingutes. Selle artikli 3 lõige 1 sätestab:

„Lepingutingimus, mille suhtes ei ole eraldi kokku lepitud, loetakse ebaõiglaseks, kui see on vastuolus heausksuse tingimusega ning kutsub esile lepinguosaliste lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste olulise tasakaalustamatuse, mis kahjustab tarbijat.“

5. Selle direktiivi artikli 6 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid sätestavad, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on oma siseriiklike õigusaktide alusel tarbijaga sõlminud, ei ole tarbijale siduvad; [...]“

6. Selle direktiivi artikli 7 lõige 1 näeb ette:

„Liikmesriigid tagavad, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et lõpetada ebaõiglaste tingimuste seadmine lepingutes, mis müüjad või teenuste osutajad tarbijatega sõlmivad.“

7. Direktiivi 2008/48 kohaldatakse vastavalt selle artikli 2 lõikele 1 tarbijakrediidilepingute suhtes. Artikli 3 punkt c määratleb, et krediidileping on „leping, millega krediidiandja annab või lubab anda tarbijale krediiti tasumise edasilükkamise, laenu või muu samalaadse finantstehingu vormis.“

8. Direktiivi 2008/48 artikli 17 lõige 1 sätestab:

„Kui krediidiandja krediidilepingust tulenevad õigused või leping ise loovutatakse kolmandale isikule, on tarbijal õigus taotleda õiguste omandaja suhtes samasugust kaitset, nagu võimaldati talle esialgse krediidiandja suhtes, sealhulgas nõuete tasaarveldused juhul, kui need on asjaomases liikmesriigis lubatud.“

9. Selle direktiivi artikkel 22 näeb ette:

„1. Kuna käesolev direktiiv sisaldab ühtlustatud sätteid, ei või liikmesriigid oma siseriiklikus õiguses säilitada või vastu võtta käesolevas direktiivis sätestatud erinevaid sätteid.“

⁷ Nende hulka kuuluvad Belgia, Bulgaaria, Taani, Saksamaa, Eesti, Soome, Prantsusmaa, Läti, Luksemburg, Madalmaad, Slovaki Vabariik, Sloveenia, Rootsi, Tšehhi Vabariik ja Ühendkuningriik.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ (ELT 2008, L 133, lk 66).

2. Liikmesriigid tagavad, et tarbijatel on keelatud loobuda neile käesolevat direktiivi rakendavate või sellele vastavate siseriikliku õiguse sätetega antud õigustest.

3. Liikmesriigid tagavad samuti, et nende poolt käesoleva direktiivi rakendamisel vastu võetud õigusnormidest ei saa mööda hiilida, kasutades selleks lepingute sõnastust, eelkõige lisades krediidi kasutusse võtmise või krediidilepingud, mis kuuluvad käesoleva direktiivi reguleerimisalasse, krediidilepingutesse, mille olemus või eesmärk võimaldab direktiivi kohaldamist vältida.

[...]“

B. Liikmesriigi õigus

10. Poola tsiviilkohtumenetluse seadustik (Kodeks postępowania cywilnego, edaspidi „kpc“) sisaldab sätteid vekslialusel maksekäsu tegemise menetluse kohta. Kpc artikli 485 lõige 2 sätestab:

„Kohus teeb maksekäsu ka nõuetekohaselt täidetud vekslialusel vekslialusel suhtes, kui vekslialuse ehtsuses ja sisus ei ole alust kahelda. Kui vekslialust tulenevad õigused [...] on antud üle avaldajale, tehakse maksekäsk üksnes nõude põhjendatust tõendavate dokumentide esitamise korral, välja arvatud juhul, kui kõnealuste õiguste üleminek avaldajale tuleneb vahetult vekslialusest [...]“

11. Kpc artikli 486 lõige 1 täiendab:

„Kui maksekäsu tegemise tingimused ei ole piisavalt täidetud, määrab kohtu esimees kohtuistungil kuupäeva, välja arvatud juhul, kui asja saab arutada ilma kohtuistungil korraldamata.“

12. Kpc artikli 491 lõige 1 näeb ette:

„Maksekäsuga kohustab kohus võlgnikku tasuma nõude summa koos kuludega kahe nädala jooksul alates maksekäsu kättetoimetamisest või esitama selle tähtaja jooksul vastuväite. [...]“

13. Kpc artikkel 492 sätestab:

„(1) Maksekäsk on selle tegemisest alates nõuet tagav dokument, mis kuulub täitmisele täitepealdiseta. [...]“

(3) Vekslialusel tehtud maksekäsk [...] kuulub pärast nõude rahuldamiseks määratud tähtaja lõppemist viivitamata täitmisele. Vastuväite esitamise korral võib kohus täitmise võlgniku taotluse alusel peatada. [...]“

14. Kpc artikli 493 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Vastuväide esitatakse maksekäsu teinud kohtule. Võlgnik peab selles märkima, kas ta vaidlustab maksekäsu tervikuna või osaliselt, esitama need väited, mis tuleb esitada nende vastuvõetamatuks muutmise vältimiseks enne asjas sisulise seisukoha esitamist, samuti esitama asjaolud ja tõendid. [...]“

15. Seadus kohtukulude kohta tsiviilasjades (Ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych) artikli 19 lõige 4 näeb ette, et kui võlgnik esitab maksekäsule vastuväite, peab ta kandma kolm neljandikku kohtukuludest.

16. Tsiviilseadustiku (Kodeks cywilny, edaspidi „kc“) artikkel 385 sätestab tarbijakrediidilepingutes esinevate tingimuste kohta:

„(1) Tarbijalepingu tingimused, mida ei ole eraldi kokku lepitud, ei ole tarbijale siduvad, kui need kujundavad tarbija õigusi ja kohustusi viisil, mis on vastuolus heade kommetega ja kahjustavad tõsiselt tarbija huve (keelatud lepingutingimused). See ei kehti tingimuste suhtes, mis puudutavad poolte põhisooritusi, eelkõige hinda või tasu, kui need on sõnastatud üheti mõistetavalt.

(2) Kui mõni lepingutingimus ei ole lõike 1 kohaselt tarbijale siduv, jääb leping muus osas pooltele siduvaks.“

17. Veksliseaduse (Ustawa prawo wekslowe) artikkel 101 sätestab lihtveksli kohta:

„Lihtvekslis peavad olema märgitud järgmised andmed: 1) nimetus „veksel“ keeles, milles vekslel on välja antud; 2) tingimusteta kohustus kindlaksmääratud rahasumma maksmiseks; 3) maksetähtpäev; 4) maksekoht; 5) isiku nimi, kelle kasuks või kelle käsundi alusel peab maksmine toimuma; 6) vekslile väljaandmise koht ja kuupäev; 7) vekslile väljaandja allkiri.“

18. Direktiivi 2008/48 sätteid võeti Poola õigusse üle 12. mai 2011. aasta tarbijakrediidiseadusega (Ustawa o kredycie konsumenckim, edaspidi „ukk“). Ukk artikkel 41 näeb ette:

„1. Tarbija vekslel [...], mis väljastatakse krediidiandjale tarbijakrediidilepingust tuleneva kohustuse täitmiseks või täitmise tagamiseks, peab sisaldama tingimust „mitte käsundi alusel“ või mõnda muud samatähenduslikku tingimust.

2. Kui krediidiandja võtab vastu vekslile [...], mis ei sisalda tingimust „mitte käsundi alusel“, ja kui see vekslel [...] antakse üle teisele isikule, siis on krediidiandja kohustatud hüvitama vekslile [...] lunastamise teel tarbijale tekkinud kahju.

3. Lõiget 2 kohaldatakse ka siis, kui vekslel [...] on sattunud teise isiku valdusse krediidiandja tahte vastaselt.“

III. Asjaolud ja põhikohtuasi

19. Põhikohtuasja avaldaja, Profi Credit Polska S.A., asukoht Bielsko-Biala (edaspidi „pank“), sõlmis 3. detsembril 2015 laenulepingu põhikohtuasja võlgnikuga, M. Wawrzosekiga. Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohtul on teiste, avaldaja poolt algatatud menetluste põhjal teada, on tegemist eelsõnastatud tüüplepinguga, mis sisaldab tingimust, millega võlgnik kohustub tarbijakrediidilepingust tulenevate võlausaldaja nõuete tagamiseks välja andma lihtveksli. Vastavalt sellele kohustusele väljastas võlgnik avaldajale allkirjastatud blankoveksli.

20. Võlgnik ei maksnud hiljem aga laenu tagasi. Seetõttu ütles avaldaja laenulepingu üles ja märkis blankovekslile summa 3268,38 Poola zlotti.

21. Avaldaja esitas lihtvekslile tuginedes eelotsusetaotluse esitanud kohtule avalduse teha võlgniku suhtes maksekäsk summas 3268,38 Poola zlotti. Avaldusele lisas ta nõuetekohaselt täidetud ja allkirjastatud vekslit ning dokumendi laenulepingu ülesütlemise kohta, kuid ei lisanud seda lepingut ennast.

22. Nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, on vastavalt liikmesriigi õigusele vekslit alusel toimival maksekäsumenetluses kaks staadiumi. Esimene staadium algatatakse avalduse alusel teha maksekäsk. See toimub võlgniku teadmata. Kohus teeb kpc artikli 485 lõike 2 alusel maksekäsu juhul, kui on olemas nõuetekohaselt täidetud veksel ja kui „veksli ehtsuses ja sisus ei ole alust kahelda.“ Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnusti tõlgendab liikmesriigi kohtupraktika seda sätet nii, et menetluse esimeses staadiumis kontrollitakse omal algatusel ainult seda, kas avaldaja esitatud vekslidokument on ehtne ja vastab seaduses sätestatud vorminõuetele. Kui need nõuded on täidetud, siis on kohus kohustatud tegema maksekäsu, võtmata arvesse vekslit aluseks oleva põhisuhte sisu. Kui veksel tagab laenulepingust tulenevat nõuet, siis võib avaldaja piirduda esimeses menetlusstaadiumis sellega, et ta esitab tõendina ainult vekslidokumendi. Ta ei pea tõendama, et eksisteerib laenulepingust tulenev tagatud nõue ja see on kehtiv.

23. Maksekäsk toimetatakse võlgnikule kätte koos avaldaja menetlust algatava dokumendiga ja teabega vastuväite esitamise kohta. Vastuväite esitamise tähtaeg on kaks nädalat alates maksekäsu kättetoimetamisest. Võlgniku avalduse alusel võib kohus siis kpc artikli 492 lõike 3 alusel maksekäsu täitmise peatada. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnusti võib võlgnik selles teises menetlusstaadiumis esitada vastuväiteid mitte ainult vekslit tuleneva kohustuse, vaid ka põhisuhtest tulenevate nõuete vastu, nt aluseks oleva tarbijakrediidilepingu mõne ebaõiglase tingimuse vastu. Kui võlgnik ei esita vastuväidet, loetakse maksekäsk kpc artikli 492 lõike 1 kohaselt nõuet tagavaks dokumendiks, mis kuulub täitmisele täitepealdiseta. Sellel on seadusjõud vekslit tuleneva kohustuse suhtes, kuid mitte põhisuhtest tuleneva nõude suhtes.

IV. Eelotsusetaotlus ja menetlus Euroopa Kohtus

24. Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowice Śląskie esimese astme kohus) esitas 17. veebruari 2017. aasta kohtumäärusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 6. aprillil 2017, Euroopa Kohtule ELTL artikli 267 alusel järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas direktiivi 93/13/EMÜ sätteid, eelkõige artikli 6 lõige 1 ja artikli 7 lõige 1, samuti direktiivi 2008/48/EÜ sätteid, eelkõige artikli 17 lõige 1 ja artikli 22 lõige 1, ei luba panna ettevõtjal (võlausaldaja) tarbija (võlgnik) suhtes maksma nõuetekohaselt täidetud vekslit tulenevat nõuet maksekäsumenetluses, mis on algatatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 485 lõike 2 ja sellele järgnevate artiklite ning tarbijakrediidiseaduse artikli 41 alusel, mille kohaselt on liikmesriigi kohtul lubatud kontrollida vekslit tuleneva nõude kehtivust üksnes vekslit vorminõuete järgimise seisukohast, käsitlemata selle aluseks olevat põhisuhet?“

25. Euroopa Kohtu menetluses esitasid Poola Vabariik ja Euroopa Komisjon kirjalikud seisukohad ning osalesid ka 1. märtsi 2018. aasta kohtuistungil.

V. Õiguslik hinnang

26. Järgnevalt käsitlen ma kõigepealt eelotsusetaotluse tõlgendamist ja vastuvõetavust ning seejärel direktiivi 2008/48 ja siis direktiivi 93/13.

A. Esitatud küsimuse tõlgendus ja eelotsusetaotluse vastuvõetavus

27. Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus põhiliselt teada, kas direktiivi 93/13 ja direktiivi 2008/48 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, mille kohaselt peab liikmesriigi kohus piirduma lihtveksli alusel toimivas maksekäsumenetluses vekslite vorminõuete järgimise kontrollimisega ning välistab lihtveksliga tagatud laenulepingu kontrollimise.

28. Eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitab oma eelotsusetaotluses, et selline põhisuhte kontrollimine toimub alles siis, kui tarbija esitab maksekäsu vastu vastuväite. Minu arvates tuleb kõnealust menetlust käsitada tervikuna, seega nii esimest staadiumi enne vastuväite esitamist kui ka teist, sellele järgnevat staadiumi.

29. Lisaks mõistan ma eelotsuse küsimust nii, et liikmesriigi kohus mõtleb sellega põhisuhte, seega laenulepingu kontrollimise võimaluse kõrvalejätmist. Seetõttu on tähtsusetu, kas lihtveksel kujutab endast eraldi vaadatuna lepingut, mis kuulub direktiivi 93/13 kohaldamisalasse.

30. Liikmesriigi kohtus on nimelt esimeses staadiumis vaidluse esemeks ainult lihtveksel. Põhisuhte muutub alles teises staadiumis tarbija vastuväite tõttu vaidluse esemeks. Sellest ei järeldu aga, et liidu õiguse palutud tõlgendusel ei ole ilmselt seost põhikohtuasja esemega ja oleks seega vastuvõetamatu.⁹ Esitatud küsimus on sisuliselt suunatud sellele, kas liidu õigusega on kooskõlas, et Poola õigus nõuab tarbija sekkumist, et teha laenuleping vaidluse esemeks ning võimaldada liikmesriigi kohtul selle kontrollimist, või kas liidu õigust tuleb nii tõlgendada, et see kontroll peab toimuma juba esimeses staadiumis.

B. Direktiiv 2008/48

31. Direktiivi 2008/48 eesmärk on liikmesriikide tarbijakrediidilepinguid käsitlevate õigusnormide teatud aspektide täielik ühtlustamine. Muu hulgas näeb see tarbija kaitseks ette võlausaldaja mitmesugused teavitamiskohustused.

32. Laenu tagatiste suhtes näeb direktiiv 2008/48 ette, et lepingueelne teave peab täpsustama vajaduse korral nõutavaid tagatisi.¹⁰ Samuti kuuluvad nõutavad tagatised krediidilepingu kohustuslike andmete hulka.¹¹ Muus osas ei sisalda direktiiv 2008/48 sätteid tagatiste kohta, iseäranis lihtvekslite kohta, mis tagavad tarbijakrediidilepingust tulenevat nõuet.

33. Direktiivi 2008/48 sättele eelnenud sättes mainiti seevastu vekslit. See säte nägi ette, et liikmesriigid, kes lubasid tarbijal pakkuda tagatisi vekslite kujul, kaasa arvatud lihtvekslid ja tšekid, pidi hoolitsema selle eest, et nad tagavad tarbijale kõnealuste tagatiste kasutamise puhul nõuetekohase kaitse.¹²

⁹ Vt 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus Gauweiler jt (C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 25).

¹⁰ Artikli 5 lõike 1 teise lõigu punkt n.

¹¹ Artikli 10 lõike 2 punkt o.

¹² Nõukogu 22. detsembri 1986. aasta direktiivi 87/102/EMÜ tarbijakrediiti käsitlevate liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT 1986, L 42, lk 48; ELT eriväljaanne 15/01, lk 326) artikkel 10.

34. Seda sätet ei võetud uude tarbijakrediiti käsitlevasse direktiivi üle. Kuigi komisjoni esimene ettepanek eelnenud direktiivi muutmise kohta sisaldas isegi ranget keeldu võlausaldajale nõuda tarbijalt tarbijakrediidi tagatisena vekslit või teha talle selleks ettepanekut,¹³ puudub direktiivi 2008/48 lõplikus tekstis igasugune säte vekslite kohta.

35. Sellest saab teha ainult järelduse, et liidu seadusandja tahte kohaselt jäeti liikmesriikide pädevusse otsustada selle üle, kas vekslit võib kasutada tarbijakrediidi tagamiseks. Võrreldes eelnenud direktiiviga on liikmesriikide kaalutusõigus isegi laienenud. Samas kui liikmesriigid pidid varasema direktiivi kohaselt veel selle eest hoolitsema, et tarbijat vekslit kasutamise puhul piisavalt kaitstakse,¹⁴ ei sisalda direktiiv 2008/48 enam vastavat sätet, mis näeks ette liikmesriikide sedalaadi kohustuse.

Direktiivi 2008/48 artikli 22 lõike 1 rikkumise puudumine

36. Eelotsusetaotluse esitanud kohus tahab ühtlasi teada, kas Poola õigusnorm on vastuolus direktiivi 2008/48 artikli 22 lõikega 1. See artikkel keelab liikmesriikidel oma siseriiklikus õiguses säilitada või vastu võtta käesolevas direktiivis sätestatud erinevaid õigusnorme, kui direktiiv sisaldab ühtlustavaid sätteid. Seoses lihtveksliga on see küsimus siiski toimetu, kuna direktiiv, nagu äsja kirjeldatud, ei toonud endaga kaasa ühtlustamist vekslit kui tarbijakrediidi tagamisvahendi suhtes. Muus osas ei võimalda põhikohtuasja asjaolud ka sellest aru saada, kas ühtlustamisega konkreetselt seotud valdkondades¹⁵ säilitati või võeti vastu liidu õigusest erinevaid liikmesriigi sätteid. Seega ei ole direktiivi artikli 22 lõike 1 rikkumine ilmne.

Direktiivi 2008/48 artikli 22 lõike 2 rikkumise puudumine

37. Komisjon on siiski seisukohal, et tegemist on direktiivi 2008/48 artikli 22 lõike 2 rikkumisega. See artikkel kohustab liikmesriike tagama, et tarbijad ei saa loobuda neile käesolevat direktiivi rakendavate või sellele vastavate siseriikliku õiguse sätetega antud õigustest.

38. Sellele vaatamata ei ilmne, et M. Wawrzosek loobus sellega talle Poola õigusnormide alusel kuuluvatest õigustest, et ta andis välja vekslit. Loobumine direktiivi 2008/48 artikli 22 lõike 2 tähenduses eeldab, et tarbija loobub sõnaselge avalduse või kaudse teoga täielikult või osaliselt õigusest, mis kuulub talle direktiivi üle võtvate liikmesriigi õigusnormide alusel. Eelotsusetaotlus ei sisalda siiski viiteid sedalaadi õiguste olemasolule, millest M. Wawrzosek loobus seoses lihtveksliga või muul kujul.

Direktiivi 2008/48 artikli 22 lõike 3 tähenduses möödahiilimise puudumine

39. Vastupidi eelotsusetaotluse esitanud kohtu ja komisjoni arvamusele ei kujuta tarbijakrediidilepingust tarbija suhtes tulenevate nõuete tagamine lihtveksliga endast direktiivi ülevõtmiseks vastu võetud liikmesriigi õigusnormidest möödahiilimist, mis on vastavalt direktiivi 2008/48 artikli 22 lõikele 3 lubamatu.

¹³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu ettepaneku direktiivi kohta, mis käsitleb tarbijakrediidi alaste liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamist (KOM (2002) 443 lõplik) (EÜT 2002, C 331 E, lk 200), artikkel 18. Mitte oluliselt muudetud dokumendiga KOM(2004) 747 lõplik.

¹⁴ Vaata eespool punkt 33.

¹⁵ Vt 12. juuli 2012. aasta kohtuotsus SC Volksbank România (C-602/10, EU:C:2012:443, punkt 38) ning 12. oktoobri 2016. aasta kohtumäärus Horžić ja Pušić (C-511/15 ja C-512/15, EU:C:2016:787, punkt 26).

40. Krediidiandja jaoks seisneb lihtveksli eelis nimelt selles, et maksekäsumenetluse esimeses staadiumis lihtsustab see tema jaoks tõendite esitamist, kuna ta peab tõendama üksnes vekslit ehtsust ja vorminõuetele vastavust. See ei põhjusta siiski tõendamiskoormise ümberpööramist seoses krediidiandja teavitamiskohustuste täitmisega, mis kujutaks endast möödahiilimist direktiivi 2008/48 artikli 22 lõike 3 tähenduses.

41. Nagu Euroopa Kohus on juba tõdenud, ei sisalda direktiiv 2008/48 siiski selgeid sätteid selle kohta, kellel lasub kohustus tõendada, et krediidiandja on täitnud selles direktiivis ette nähtud teavitamiskohustused.¹⁶ Euroopa Kohus on siiski artikli 22 lõikest 3 tuletanud, et lepingutingimus ei või põhjustada tõendamiskoormise ümberpööramist seoses krediidiandja teavitamiskohustuste täitmisega.¹⁷

42. Asjaolu, et liikmesriigi menetluse esimeses staadiumis põhisuhet ei kontrollita, ei kujuta endast tõendamiskoormise jagamise reguleerimist, vaid üksnes menetluse eseme piiramist. Vekslit ehtsuse ja vorminõuetele vastavuse osas on krediidiandjal esimeses staadiumis seevastu piiramatult tõendamiskohustus.

43. Kui tarbija algatab oma vastuväitega maksekäsu vastu teise menetlusstaadiumi, kaasatakse menetluse esimesse ka põhisuhte. Sellest hetkest alates lasub krediidiandjal selle tõendamise koormis, et ta on täitnud oma teavitamiskohustused.

44. Seega ei vii Poola õiguse kõnealune säte tõendamiskoormise jagamise muutmiseni. Laenulepingu tingimus, mis kohustab M. Wawrzosekit lihtveksli välja andma, ei kujuta seega endast lepingu sellist kujundamist, mis rikub direktiivi 2008/48 artikli 22 lõikes 3 sätestatud möödahiilimise keeldu.

45. Muu hulgas tuleb tagasi lükata ka komisjoni väide, et kokkulepitud lihtveksel kujutab endast direktiivist 2008/48 möödahiilimist, kuna seetõttu tekib oht, et kohus ei kontrolli teavitamiskohustuste täitmist krediidiandja poolt. See seisukoht viiks praktikas selleni, et lihtveksel ei ole tarbijakrediidilepingute puhul tagamisvahendina lubatud. See oleks aga vastuolus liidu seadusandja tahtega, mis jätab liikmesriikide otsustada, kas nad lubavad seda vahendit tagatisena tarbijakrediidilepingute puhul.¹⁸

Direktiivi 2008/48 artikli 17 lõike 1 rikkumise küsimus

46. Eelotsusetaotlus tõstatab lisaks küsimuse, kas krediidi tagamiseks Poola õiguse kohaselt väljastatavale lihtvekslile tuginemine on vastuolus direktiivi 2008/48 artikli 17 lõikega 1.

47. Direktiivi 2008/48 artikli 17 lõige 1 puudutab siiski olukorda, kus kolmas isik, kes on tarbijakrediidilepingute esialgsetest pooltest erinev isik, on saanud tarbija suhtes esitatavate nõuete omanikuks. M. Wawrzosek sõlmis algse laenulepingu siiski avaldajaga. Niisiis on vekslit saaja laenuandjaga identne. Pank ei ole oma vekslit tulenevaid õigusi loovutanud kolmandatele isikutele ega vekslit üleandepäldisega üle andnud. Järelikult on artikli 17 lõige 1 põhikohtuasja lahendamise seisukohalt tähtsusetu ning Euroopa Kohus ei pea seda sätet käsitlema.

¹⁶ 18. detsembri 2014. aasta kohtuotsus CA Consumer Finance (C-449/13, EU:C:2014:2464, punkt 22).

¹⁷ 18. detsembri 2014. aasta kohtuotsus CA Consumer Finance (C-449/13, EU:C:2014:2464, punkt 30 jj).

¹⁸ Vaata eespool punkt 35.

48. Üksnes täiendavalt tuleb märkida, et Poola tarbijakrediidiseaduse artikkel 41 näeb ette, et vekseld, millele tarbija väljastab krediidiandjale tarbijakrediidilepingust tuleneva nõude tagatisena, peab tingimata sisaldama tingimust, mis takistab üleandepaldisega üleandmist. Kui krediidiandja võtab tarbija vekslid ilma selle tingimusega vastu ja kui see vekseld satub kolmanda isiku kätte, – kusjuures on tähtsusetu, kas see juhtub krediidiandja tahte kohaselt või vastu – siis on krediidiandja kohustatud hüvitama tarbijale seetõttu tekkinud kahju.

Vahekokkuvõte

49. Seega võib tõdeda, et selline õigusnorm nagu käesoleval juhul kõnealune õigusnorm ei ole direktiivi 2008/48 sätetega vastuolus.

C. Direktiiv 93/13

Direktiivi 93/13 aluspõhimõtted

50. Direktiivi 93/13 eesmärk on takistada ebaõiglase tingimuste kasutamist müüjate või teenuste osutajate ja tarbijate vahelistes lepingutes.

51. Direktiivi 93/13 artikli 6 lõige 1 näeb ette, et ebaõiglased tingimused lepingus, mille müüja või teenuste osutaja on tarbijaga sõlminud, ei ole tarbijale siduvad. Vastavalt direktiivi artikli 7 lõikele 1 tagavad liikmesriigid, et tarbijate ja konkurentide huvides oleksid olemas piisavad ja tõhusad vahendid, et takistada ebaõiglase tingimuste seadmist lepingutes, mis müüja või teenuste osutaja tarbijaga sõlmib.

52. See säte põhineb ettekujutusel, et tarbija on suhetes müüja või teenuste osutajaga nõrgemal läbirääkimispositsioonil ja ta nõustub seetõttu müüja või teenuste osutaja eelnevalt välja töötatud tingimustega, ilma et tal oleks võimalik mõjutada nende sisu.¹⁹

53. Vastavalt sellele peab liikmesriigi õigus tagama tarbijale tõhusa kohtuliku kaitse, andes talle võimaluse vaidlusaluse lepingu vaidlustamiseks mõistlikel menetlustingimustel, nii et tarbijate õiguste teostamise suhtes ei kehtiks tingimused, eelkõige tähtajad või kulud, mis muudavad direktiiviga 93/13 tagatud õiguste teostamise ülemäära raskeks või praktikas võimatuks.²⁰

54. Euroopa Kohus on korduvalt tõdenud, et kuna tsiviilkohtumenetluse alaseid õigusnorme ei ole ühtlustatud, tuleb tsiviilõiguslike nõuete kehtestamise eeskirjad sätestada vastavalt menetlusautonoomia põhimõttele liikmesriikide oma õiguskorra raames. Seejuures peavad liikmesriigid tagama, et need eeskirjad ei ole vähem soodsad kui meetmed, mida kohaldatakse siseriikliku õigusega reguleeritavate samalaadsete olukordade suhtes (võrdvärsuse põhimõte), ja need ei muuda praktikas võimatuks või ülemäära raskeks liidu õigusega tarbijatele antud õiguste kasutamist (tõhususe põhimõte).²¹

¹⁹ 7. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945, punkt 36 ja selles viidatud kohtupraktika), 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 39) ning 27. juuni 2000. aasta kohtuotsus Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, punkt 25).

²⁰ 7. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945, punkt 38) ja 1. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punkt 59).

²¹ 7. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945, punkt 38), 18. veebruari 2016. aasta kohtuotsus Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, punkt 40) ja 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 46).

55. Kuna käesoleval juhul ei leidu pidepunkte, mis võiksid esile kutsuda kahtluse võrdväarsuse põhimõttega kokkusobivuse suhtes, tuleb ainult kontrollida, kas Poola õigusnorm rikub tõhususe põhimõtet. Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb arvesse võtta asjaomase normi kohta menetluses tervikuna, vastava menetluse kulgu ning eripära.²²

56. Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt – mis puudutas muu hulgas maksekäsumenetlust – nõuab tõhususe põhimõte, et liikmesriigi kohus kontrollib omal algatusel lepingutingimuse ebaõiglast laadi, kui talle on juba teada kõik vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud.²³

Kohaldamine lihtveksli maksmapanekule vastavalt Poola õigusele

57. Selle kriteeriumi kohaselt on Poola õigusnorm direktiivi 93/13 artikli 6 lõikega 1 ja artikli 7 lõikega 1 kooskõlas. Maksekäsumenetluse esimeses staadiumis on kohtul olemas ainult veksell, mille ehtsust ja vorminõuetele vastavust kohus kontrollib. Veksli aluseks olevat laenulepingut kohtule ei esitata. Seega ei ole kohtul teada vajalikke õiguslikke ja faktilisi asjaolusid, et kontrollida, kas laenuleping sisaldab mõnda ebaõiglast tingimust.

58. Menetluse teises staadiumis, mille juhatab sisse tarbija vastuväide maksekäsule, kontrollib kohus seevastu põhisuhtest tulenevaid vastuväiteid. Alles selles menetlusstaadiumis on kohtul teada selleks vajalikud õiguslikud ja faktilised asjaolud, sest vastavalt kpc artikli 493 lõikele 1 esitatakse talle faktilised asjaolud ja tõendid, mis on laenulepingu ebaõiglase laadi kontrollimiseks vajalikud.

59. Olgu osutatud sellele, et Poola menetlusõigus esitab menetluse esimeses staadiumis maksekäsu tegemisele rangemad nõudeid kui nõuab määrus nr 1896/2006 Euroopa maksekäsumenetluse kohta,²⁴ mida saab kasutada tarbijate suhtes esitatavate nõuete maksmapanekuks. Poola õiguse kohaselt peab avaldaja esitama menetluse esimeses etapis vekslidokumendi, seega tõendi. Vastavalt määruse nr 1896/2006 artikli 7 lõike 2 punktile e tuleb kirjeldada nõuet toetavaid tõendeid, kuid neid ei pea kohtule esitama.

Eristamine senisest kohtupraktikast, mis käsitleb vastuolu direktiiviga 93/13

60. Põhikohtuasja aluseks olevad asjaolud erinevad asjaoludest, mille puhul Euroopa Kohus tuvastas vastuolu direktiiviga 93/13, järgmisel viisil. Kohtuasjas Banco Español de Crédito olid juba maksekäsumenetluse algusest saadik liikmesriigi kohtul teada õiguslikud ja faktilised asjaolud, mis olid valikud, et kontrollida lepingutingimuse ebaõiglast laadi. Kohtu omal algatusel tingimuse ebaõiglase laadi kontrollimist takistas siiski üks liikmesriigi menetlusõiguse norm, mistõttu tunnistas Euroopa Kohus selle direktiiviga 93/13 vastuolus olevaks.²⁵ Kohtuasjas Finamadrid EFC lõppesid nii maksekäsumenetlus kui ka sellele järgnev täitemenetlus ilma, et omal algatusel oleks kontrollitud selle lepingutingimuse ebaõiglust, mis tuli menetluses maksmata

²² 18. veebruari 2016. aasta kohtuotsus Finamadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, punkt 43) ja 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 49).

²³ 18. veebruari 2016. aasta kohtuotsus Finamadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, punkt 36), 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 57) ja 4. juuni 2009. aasta kohtuotsus Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, punkt 35).

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1896/2006, millega luuakse Euroopa maksekäsumenetlus (ELT 2006, L 399, lk 1).

²⁵ 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 52 jj).

panna, kuigi nii maksekäsku menetlevale „Secretario judicial“-ile kui ka kohtule, kelle poole pöörduiti täitemenetluses, olid teada õiguslikud ja faktilised asjaolud, mis olid tingimuse ebaõiglase laadi kontrollimiseks vajalikud.²⁶

61. Põhikohtuasjas asjakohane õigusnorm ei ole vastuolus ka põhimõtetega, mille Euroopa Kohus töötab välja kohtuasjas Aziz. Selle kohta, kui tarbijat ja tema peret ähvardab täitemeetmete võtmine nende peamiseks elukohaks olevast korterist väljatõstmiseks või need meetmed on juba võetud, on Euroopa Kohus juba otsustanud, et liikmesriigi kohtul, mis peab otsustama tarbijalepingu tingimuse ebaõiglase laadi üle, peab olema võimalik kohaldada esialgse õiguskaitse vahendeid, et takistada või peatada lubamatu täitemenetlus kinnisasja suhtes, et tagada direktiiviga 93/13 ette nähtud kaitse täielik tõhusus.²⁷ Tarbijale üksnes õiguse andmine, mis seisneb kahju hüvitamises, mis tekkis korterist väljatõstmise täitemeetmete võtmisega, jääb allapoole direktiiviga 93/13 nõutava kaitse taset.²⁸

62. Kõigepealt tuleb tõdeda, et Euroopa Kohus töötab need põhimõtted välja õiguslikuks kaitseks täitemeetmete vastu, mis on suunatud kinnisasjale, mis on tarbija pere eluase. Nagu Euroopa Kohus täpsustas kohtuasjas Kušionová, kinnitab direktiiviga 93/13 vastuolu eelkõige kodu austamise põhiõigus, mis on kaitstud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 8 lõikes 1 ja põhiõiguste harta artiklis 7.²⁹ Lihtveksli alusel maksekäsu tegemise menetlus on seevastu selgelt vähem tundlik.

63. Lisaks kujutab maksekäsk endast Poola õiguse kohaselt nimelt nõuet tagavat dokumenti, mis kuulub täitmisele ilma täitepealdiseta. Kpc artikli 492 lõike 3 teine lause näeb siiski ette, et kohus võib pärast vastuväite esitamist täitmise avaldaja taotluse alusel peatada. Kohus võib seega võtta lubamatu täitemenetluse takistamiseks või peatamiseks esialgse õiguskaitse meetmeid, nii et tarbija ei pea piirduma kahjuhüvitisnõudega.

64. Ainult täiendavalt olgu viidatud sellele, et vastavalt määruse nr 1896/2006 artiklile 23 võib Euroopa maksekäsu täitmist peatada või piirata ainult võlgniku taotlusel. Selles mõttes ei esita Poola õigusnorm suuremaid nõudmisi kui Euroopa maksekäsumenetlus.

65. Nagu väidab lõpuks Poola valitsus, takistab vastuväite esitamine maksekäsu jõustumist. Kohtuasjas Finanmadrid EFC otsustas Euroopa Kohus, et direktiiviga 93/13 ei ole kooskõlas, kui otsuse jõustumine muudab tarbija jaoks võimatuks esitada ettevõtja laenulepingust tulenevale hagile laenulepingu ebaõiglase tingimuse vastuväide.³⁰ Kui tarbija esitab vastuväite, siis takistab ta liikmesriigi menetlusõiguse kohaselt maksekäsu jõustumist. Lisaks saab ta menetluse teises staadiumis tugineda laenulepingu ebaõiglasele tingimusele. Kui tarbija esitab vastuväite, ei esine konflikti põhimõtetega, mille Euroopa Kohus töötab välja kohtuasjas Finanmadrid EFC.

66. Ka juhul, kui tarbija ei esita vastuväidet ja maksekäsk jõustub, ei saa kohaldada kohtuasja Finanmadrid EFC põhimõtteid. Kuna maksekäsu tegemise aluseks oli olnud ainult lihtveksel, hõlmab maksekäsu õigusjõud üksnes vekslit tulenevat kohustust, aga mitte laenulepingut.

²⁶ 18. veebruari 2016. aasta kohtuotsus Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, punktid 45, 46 ja 50).

²⁷ 7. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Banco Santander (C-598/15, EU:C:2017:945, punkt 49), 10. septembri 2014. aasta kohtuotsus Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 66) ja 14. märtsi 2013. aasta kohtumäärus Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 59).

²⁸ 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 60).

²⁹ 10. septembri 2014. aasta kohtuotsus Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 64 jj).

³⁰ 18. veebruari 2016. aasta kohtuotsus Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2016:98, punktid 47 ja 51); vt ka 21. juuni 2016. aasta kohtumäärus Aktiv Kapital Portfolio (C-122/14, ei avaldata, EU:C:2016:486, punktid 29 ja 36).

67. Selles mõttes erinevad põhikohtuasja aluseks olevad asjaolud kohtuasja Finanmadrid EFC asjaoludest. Nagu väidab Poola valitsus, saab tarbija nimelt mõnes hilisemas menetluses ettevõtjaga endiselt tugineda laenulepingu tingimuse ebaõiglasele laadile, mida peab liikmesriigi kohus omal algatusel kontrollima.

68. Kui ettevõtja on maksekäsu alusel algatanud sundtäitmise, siis saab tarbija eelkõige alusetu rikastumise või kahju hüvitamise põhimõtete alusel nõuda ettevõtjalt tagasi täitemeetmete alusel saadu. Tarbija saab siis oma alusetust rikastumisest või kahju hüvitamisest tulenevat nõuet põhjendada sellega, et laenuleping sisaldab ebaõiglast tingimust. Maksekäsu õigusjõud ei välista tarbija sellist hagi, kuna see ei hõlma laenulepingust tulenevaid vastuväiteid.

69. Nimelt on Euroopa Kohus kohtuasjas Aziz korterist väljatõstmise täitemeetmete kohta otsustanud, et see ei ole direktiiviga 93/13 kooskõlas, et tarbijale antakse üksnes õigus, mis seisneb kahju hüvitamises, mis tekkis korterist väljatõstmisega.³¹ Nagu juba mainitud, oli selle otsuse jaoks siiski oluline, et täitemeede viis tarbija ja tema pere korteri kaotuseni.³²

70. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu eelotsusetaotlus ei sisalda siiski viidet sellele, et põhikohtuasjas ähvardab väljatõstmine M Wawrzoseki perele kuuluvast korterist või mõni sarnane halvemus.

71. Seega on see kooskõlas direktiiviga 93/13, kui tarbija saab takistada maksekäsu jõustumist sellega, et ta esitab vastuväite ning saab vastasel juhul alusetust rikastumisest tuleneva nõude või kahjuhüvitisnõude raames laenulepingu ebaõiglasele olemusele tugineda.

Maksekäsule vastuväite esitamise tähtsus

72. Siiani märgitust nähtub, et tarbija vastuväitel maksekäsule on selle jaoks keskne tähtsus, et direktiivi 93/13 kohasel tarbija kaitsel oleks kasulik mõju. Tarbijalt on mõistlik eeldada, et ta teeb oma õiguste maksmapanekuks selle sammu.

73. Direktiiv 93/13 nõuab siiski kohtuvaidlustes, milles osalevad ettevõtja ja tarbija, sellist vaidlust lahendava liikmesriigi kohtu lepingupooltest sõltumatut aktiivset sekkumist.³³ Vaatama sellele ei saa tõhususe põhimõtte järgimine viia selleni, et korvatakse täielikult asjaomase tarbija täielik tegevusetus, nagu Euroopa Kohus on mitu korda tõdenud.³⁴ Seega ei ole see etteheidetav, et tarbija peab esitama maksekäsule vastuväite, et algatada menetluse teine staadium, mille käigus kohus kontrollib omal algatusel tingimuse ebaõiglast laadi.

74. See nähtub eelkõige sellest, et liidu seadusandja sätestas Euroopa maksekäsumenetluse reguleerimisel samasugused nõuded. Võlgnik peab põhimõtteliselt esitama Euroopa maksekäsule vastuväite, et saavutada määruse nr 1896/2006 artikli 17 kohases kohtumenetluses esitatud nõude põhjendatuse kontrollimine.

³¹ 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 60).

³² 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 61).

³³ 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 41) ning 27. juuni 2000. aasta kohtuotsus Océano Grupo Editorial ja Salvat Editores (C-240/98–C-244/98, EU:C:2000:346, punkt 27).

³⁴ 1. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, punkt 62), 10. septembri 2014. aasta kohtuotsus Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, punkt 56) ja 6. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, punkt 47); vt kohtujurist Szpunari ettepanek kohtuasjas Finanmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2015:746, punkt 43) ja minu ettepanek kohtuasjas Aziz (C-415/11, EU:C:2012:700, punkt 55).

75. Komisjon osutab siiski sellele, et tarbija peab vastavalt kpc artikli 493 lõike 1 teisele lausele esitama vastuväite esitamise korral oma väited ning asjaolud ja tõendid. Lisaks tuleb tal kanda kohtukulud.

76. Vastupidi komisjoni arvamusele ei vii see siiski selleni, et vekslialusel toimuv maksekäsmenetlus oleks sellisena direktiiviga 93/13 vastuolus. Esiteks oleks selline tõlgendus vastuolus liidu seadusandja tahtega, kes jättis liikmesriikidele tarbijakrediidilepingute tagatisena lihtveksli kasutamiseosas kaalutusõiguse.³⁵ Teiseks riivaks see ülemäära liikmesriikide menetlusautonoomiat.

77. Nagu Euroopa Kohus on aga juba otsustanud, ei või maksekäsmenetlus tervikuna, selle menetluse kulg ja eripärad põhjustada seda, et esineb arvestatav risk, et tarbija ei esita vajalikku vastuväidet.³⁶

78. Seega kritiseerib komisjon õigesti, et tarbija peab vastavalt kpc artikli 493 lõike 1 teisele lausele esitama vastuväite esitamise korral väited ning kõik asjaolud ja tõendid. Kohtuistungil ei olnud poolte vahel selles osas üksmeelt, kas Poola menetlusõigus lubab kohtul maksekäsmenetluse teises staadiumis ainult sel juhul kontrollida aluseks olevat laenulepingut, kui tarbija esitab vastuväite korral selle etteheite, ning esitab selle kohta asjaolud ja tõendid. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab liikmesriigi kohus lepingutingimuse ebaõiglast olemust siiski omal algatusel kontrollima. Tarbija esitatud väidete kontrollimise ulatuse piiramine ei ole niisiis direktiiviga 93/13 kooskõlas. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on tagada direktiivile vastava tõlgendusega, et liikmesriigi menetlusõigus ei sisalda sellist piirangut, või jätta see kohaldamata, kui kooskõlaline tõlgendus ei ole võimalik.

79. Selles kontekstis tuleb arvestada ka komisjoni kriitikat, et kahenädalane vastuväite esitamise tähtaeg tekitab arvestatava riski, et tarbija ei esita vajalikku vastuväidet. Silmas pidades tarbija poolt selle tähtaja jooksul esitada tulevaid faktilisi asjaolusid ja tõendeid näib see argument olevat õige. See kahenädalane tähtaeg ei ole siiski selles mõttes liiga lühike, et tarbija peab selle tähtaja jooksul üldse tegutsema hakkama. Seega on Poola õigusnorm, mille kohaselt peab tarbija vastuväite esitama kahe nädala jooksul alates maksekäsu kättetoimetamisest, ainult sel juhul kooskõlas tõhususe põhimõttega, kui ta ei pea selle tähtaja jooksul esitama asjaolusid ega tõendeid, mis on laenulepingu tingimuste ebaõiglase laadi kontrollimise aluseks.

80. Lõpuks peab paika komisjoni väide, et määratavad kohtukulud kahjustavad tarbijat. Seaduse kohtukulude kohta tsiviilasjades artikli 19 lõige 4 näeb ette, et kui tarbija esitab maksekäsmenetluse vastuväite, peab ta kandma kolm neljandikku seadusega ette nähtud kohtukuludest. Seevastu peab avaldaja, kui ta taotleb maksekäsu tegemist, tasuma üksnes veerandi kohtukuludest. Seega tuleb tarbijal, kui ta esitab maksekäsmenetluse vastuväite, et oma direktiivist 93/13 tulenevaid õigusi maksmata, tasuda kolm korda suuremad kohtukulud. Lähtun sellest, et seejuures on tegemist ettemaksetega menetluskulude katteks ja et nende kohtukulude jagamine üle otsustatakse lõplikult alles pärast menetluse lõppemist. Juba sellise ettemakse määramine menetluskulude katteks võib hoida tarbijat vastuväite esitamisest tagasi. Eelkõige oleks see loomulikult sel juhul tarbija kahjustamine, kui ta peaks vaatamata menetluse tulemusele tasuma kolm korda suurema summa.

³⁵ Vaata eespool punkt 34.

³⁶ 18. veebruari 2016. aasta kohtuotsus *Finanmadrid EFC* (C-49/14, EU:C:2016:98, punkt 52), 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus *Aziz* (C-415/11, EU:C:2013:164, punkt 58) ja 14. juuni 2012. aasta kohtuotsus *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, punkt 54).

81. Need kolm Poola õiguses ette nähtud vastuväite esitamise tingimust iseenesest muudavad tarbija jaoks talle direktiiviga 93/13 antud õiguste kasutamise ülemäära raskeks ja on seetõttu tõhususe põhimõttega vastuolus.

Vahekokkuvõte

82. Seega on tuvastatud, et selline menetlus nagu Poola menetlus on selles mõttes vastuolus direktiiviga 93/13, et see muudab tarbija jaoks lihtveksli alusel tehtud maksekäsule vastuväite esitamise sellega ülemäära raskeks, et see lubab kohtul ebaõiglase laadi kontrollimist ainult tarbija vastava väite puhul ja nõuab tarbijalt kahe nädala jooksul alates maksekäsu kättetoimetamisest selliste asjaolude ja tõendite esitamist, mis võimaldavad kohtul sellise kontrolli läbi viia, ning paneb tarbija kohtukulude kandmisel halvemasse olukorda.

VI. Ettepanek

83. Eelnevatest kaalutlustest lähtudes teen ma Euroopa Kohtule vastata Rejonowy w Siemianowicach Śląskich'i eelotsusetaotlusele järgmiselt:

Direktiivi 93/13 sätteid tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus selline liikmesriigi õigusnorm nagu põhikohtuasjas kõne all, kui see näeb ette, et vorminõuete kohasel lihtvekslil põhinev maksekäsk, mis tagab ettevõtja laenulepingust tulenevaid nõudeid tarbija vastu, tehakse ilma selle laenulepingu tingimuste ebaõiglast olemust kontrollimata ning see muudab tarbija jaoks maksekäsule vastuväite esitamise sellega ülemäära raskeks, et see lubab kohtul ebaõiglase laadi kontrollimist ainult tarbija vastava väite puhul ja nõuab tarbijalt kahe nädala jooksul alates maksekäsu kättetoimetamisest selliste asjaolude ja tõendite esitamist, mis võimaldavad kohtul sellise kontrolli läbi viia, ning paneb tarbija kohtukulude kandmisel halvemasse olukorda.

ⁱ — Käesoleva ettepaneku eestikeelses tekstis on pärast selle elektroonilist avaldamist muudetud punktide 11–83 numeratsiooni.